

ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Навчально-науковий інститут філології та історії
Кафедра історії, правознавства та методики навчання

СИЛАБУС навчальної дисципліни

СОЦІОЛОГІЯ

Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	цикл професійної підготовки, вибіркова дисципліна
Галузі знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.03. Середня освіта (Історія)
Обсяг дисципліни	4 кредити ECTS (120 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття
Форми контролю	залік

Інформація про викладачів

Викладач	Чумаченко Олена Анатоліївна, канд. іст. наук, доцент
Контактний телефон	+380959278446
Е-mail:	chumachenko@gnpu.edu.ua
Профайл викладача	http://nnifi.gnpu.edu.ua/chumachenko/
Викладач	Голуб Анжеліка Анатоліївна, асистент
Контактний телефон	+380666064562
Е-mail:	kolienko.a@gnpu.edu.ua
Профайл викладача	http://nnifi.gnpu.edu.ua/kolienko-anzhelika/
Консультації	Консультації в день проведення лекцій / практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі консультації через електронну пошту та в Google Classroom

Анотація курсу

У сучасному світі соціологія як здобуток людського розуму постає орієнтиром за допомогою якого моделюються, прогнозуються та організуються соціальні процеси. Сучасна соціологія є узагальненою філософсько-соціологічною думкою людства, що ґрунтується на теоретичних надбаннях, здобутих у лоні кожної національної філософії. Відтак її вивчення стає однією з головних передумов входження кожної молодої людини в загальнокультурний світовий контекст.

Оволодіння основами соціологічних знань допомагає студенту стати не просто «вузьким спеціалістом», а фахівцем, який вміє мислити та діяти самостійно, адже здатність до самостійного мислення, глибока самосвідомість, концептуалізована система ціннісних уявлень у галузі моралі та політики – основні риси повнофункціональної особистості.

Система соціологічних знань включає в себе, насамперед, субстанціональне знання, яке розкриває закони функціонування та розвитку соціального організму як певної цілісності та окремих її елементів і підсистем. Важливу роль відіграє й знання методологічне, розкриваючи процес осягнення суб'єктом сутності соціального.

Субстанціональне знання, в свою чергу, складається з двох відносно самостійних, але логічно пов'язаних між собою рівнів – загально-соціологічного та конкретно-соціологічного. На підґрунті теорій загально-соціологічного рівня вибудовуються спеціальні соціологічні теорії, що розрізняються за ступенем своєї загальності та предметної визначеності.

Методологічне знання несе інформацію не стільки про об'єкт соціологічного пізнання, скільки про саме соціологічне пізнання, про теоретичне освоєння суб'єктом соціальної дійсності.

Зміст розділів і тем курсу «Соціологія», запропонованих до аналізу та вивчення в лекціях, на практичних заняттях, у процесі самостійної та індивідуальної роботи студентів, дає можливість здобувачу освіти аналізувати всі соціальні утворення та відносини, елементи системи «суспільство» в їх структурно-функціональній цілісності та розвитку. Це дозволяє реалізувати принцип цілісного підходу в системі конкретних методологічних і методичних положень і вимог. Саме завдяки такому ракурсу структурно-функціональний, каузальний та історичний підходи не протиставляються один одному, а розглядаються в єдності.

Завершальним етапом вивчення курсу «Соціологія» є вивчення тематики конкретних соціологічних досліджень. На наш погляд, це є цілком виправданим і вмотивованим: по мірі того, як соціологічне пізнання озброюється конкретно-спеціальними методами дослідження, проблема встановлення їх «сміслових кордонів» не тільки не зникає, а починає осмислюватись ще більш гостро та в новому аспекті – вже не в загальному плані, а в конкретно-спеціальному.

Мета навчальної дисципліни:

Метою викладання курсу «Соціологія» є оволодіння здобувачами освіти основними законами функціонування та розвитку суспільства, його основних структурних складових як соціального організму, як певної цілісності та окремих його елементів і підсистем.

Предметом курсу “Соціології” є вивчення соціальних явищ, структур, відносин і процесів, що впливають на поведінку індивідів та груп у суспільстві.

Основні завдання вивчення дисципліни «Соціологія»:

1. Орієнтуватися в передумовах виникнення соціології, розуміти значення соціологічного знання для пізнання специфіки функціонування суспільства.

2. Усвідомлення значущості теоретико-методологічних і теоретико-методичних засад змісту «Соціології» в системі гуманітарного знання.

3. Розвиток компетентних умінь використовувати їх у практиці педагогічної діяльності в умовах організованих і неорганізованих чинників соціального впливу з постійним наступним аналізом і прогнозуванням потенційних результатів.

4. Ознайомлення студентів із ідеями, доктринами, вченнями представників соціологічних шкіл та напрямів, видатних філософів і соціологів.

5. Бути готовим до комунікації в різних соціальних ситуаціях і вирішувати конфлікти в міжособистісних взаємодіях.

6. Вміти визначати своє місце в просторі соціальних статусів, розуміти відмінності між поняттями «соціальний статус» і «соціальна роль», усвідомлено визначати життєві пріоритети, аналізувати власне життя в контексті процесу соціалізації.

7. Виявляти ключові закономірності функціонування малої групи, вміти діагностувати та виявляти зони внутрішньо-групового напруження й вирішувати групові проблеми.

8. На основі соціологічного мислення вміти аналізувати підсистеми суспільства та здійснювати порівняльний аналіз закономірностей функціонування різних типів суспільств, ідентифікувати інституційні проблеми й володіти системним баченням їх врегулювання.

9. Розуміти механізми соціального розшарування, визначати ліфти соціального просування в суспільствах із різними стратифікаційними системами.

10. Застосовувати різноманітні методи дослідження психіки; проводити науково обґрунтований аналіз психологічних фактів.

11. Формування навичок і вмінь розробляти програму конкретного соціологічного дослідження, володіти технологією проведення масових соціологічних опитувань, аналізувати й інтерпретувати первинну соціологічну інформацію.

Вихідні та основні навчальні компетенції.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

Знати:

1. Основні поняття та терміни соціології: розуміти ключові терміни, такі як соціальна структура, соціальні інститути, соціалізація, культура тощо.

2. Історію розвитку соціології: знати основні етапи та постаті в історії соціологічної думки.

3. Методи соціологічного дослідження: розуміти різні методи збору та аналізу соціологічних даних (опитування, спостереження, експерименти).

4. Соціальні теорії та підходи: знати основні соціологічні теорії (функціоналізм, конфліктна теорія, символічний інтеракціонізм тощо).

5. Вплив соціальних факторів на поведінку: розуміти, як соціальні структури і процеси впливають на індивідів і групи.

Уміти:

1. Аналізувати соціальні явища: вміти критично аналізувати соціальні проблеми та явища з різних точок зору.

2. Проводити соціологічні дослідження: вміти розробляти дослідницькі питання, вибирати методи збору даних і проводити опитування.

3. Інтерпретувати результати досліджень: вміти аналізувати та інтерпретувати отримані дані, робити висновки на основі результатів.

4. Застосовувати теоретичні знання на практиці: вміти використовувати соціологічні теорії для пояснення реальних соціальних явищ.

5. Комунікувати результати досліджень: вміти чітко та зрозуміло презентувати результати своїх досліджень у письмовій та усній формах.

Ці знання та вміння допоможуть студентам зрозуміти складність соціальних взаємодій, впливати на суспільство через свої дослідження та практичну діяльність.

Основні навчальні компетентності як результат успішного засвоєння навчального курсу «Соціологія»:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Знання та розуміння предметної галузі, розуміння професійної діяльності.

ЗК 2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 4. Здатність працювати в команді.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК 1. Уміння розглядати історичні явища та процеси в розвитку конкретно-історичних умовах певної епохи.

ФК 2. Використовувати розроблену періодизацію зміни світоглядних парадигм як засіб пізнання відповідної епохи.

ФК 3. Співвідносити історичні явища, процеси з географічним положенням відповідних політичних, економічних, торговельних інтелектуальних центрів відповідних країн і регіонів від доби міді та бронзи до сьогодення.

ФК 7. Здатність застосовувати на практиці отримані знання з курсів спеціальних історичних дисциплін, використовувати сучасні методичні технології при проведенні уроків історії учням старшої школи.

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Знати основні положення філософії, педагогіки, психології, правознавства, української та іноземної мов, основ екології, фізичного виховання, безпеки життєдіяльності, здоров'я людини та інших суміжних навчальних дисциплін у процесі розвитку загальної культури й соціалізації особистості й уміння їх використовувати в власній професійній освітній діяльності.

ПРН 02. Знати загальні дані та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи й світу в різні історичні періоди та методiku організації ефективного освітнього процесу на уроках історії, в позакласній та позашкільній роботі.

ПРН 08. Застосування категорійно-понятійного апарата нормативних дисциплін, передбачених даною ОПП та навчальним планом, у процесі проведення наукових досліджень і характеристики освітнього процесу.

ПРН 10. Зіставляти історичні події, явища та процеси з періодами (епохами) з вітчизняної та всесвітньої історії, визначити роль окремих особистостей, розкривати внутрішні мотиви їхніх дій, складати політичні та історичні портрети визначних діячів української та всесвітньої історії, встановлюючи причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільно-політичних, економічних, культурних процесів і основних міжнародних, етнічних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками на підставі критичного аналізу історичних джерел, інтеграції їх змісту, визнання й сприйняття різноманітності їх оцінок.

ПРН 15. Розкривати сутність досліджуваної проблематики в навчальних і науково-дослідницьких проєктах із дотриманням вимог академічної доброчесності до їх оформлення та виконання.

ПРН 17. Взаємодіяти в професійному середовищі, комунікувати з фахівцями різних сфер професійної освітньої діяльності.

ПРН 18. Аналізувати й розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми в складних і непередбачуваних умовах у сфері професійної освітньої діяльності.

ПРН 19. Здатність до продовження навчання впродовж життя з удосконаленням здобутих під час навчання професійних компетентностей з високим рівнем автономності та вмотивованості.

Місце в структурно-логічній схемі підготовки фахівців. У основі навчальної програми знаходиться навчально-тематичний план, який структурований за трьома змістовими модулями.

Розділи програми відображають загальну картину розвитку соціології з урахуванням специфіки педагогічного закладу освіти спеціальності студентів. У змісті програми відображено, що навчальний курс соціології має пропедевтичний характер і спонукає студентів до роботи з науковими джерелами для здобуття поглиблених знань і формування методичних навичок роботи з науковим інструментарієм.

Предмет «Соціологія» заснований на філософських знаннях, що втілюють у собі все багатство та історичну сукупність, духовних надбань людства, знання

студентів із світової та вітчизняної історії, сучасної та ділової української мови, світової та української культури, психології, педагогіки.

Особливості опанування освітнього компоненту під час дистанційної форми навчання

Опанування освітнього компоненту «Соціологія» під час дистанційного навчання має свої особливості, котрі можна виділити в кількох аспектах. По-перше, технологічні засоби, такі як платформи для Zoom, Google Classroom, Meet тощо, дозволяють забезпечити інтерактивність і доступ до освітніх матеріалів. По-друге, необхідно адаптувати традиційні навчальні матеріали до формату онлайн-освіти, що може включати створення відеолекцій, інтерактивних презентацій, електронних підручників і використання віртуальних екскурсій. Третій аспект стосується методів навчання. Дистанційне навчання вимагає застосування нових методів викладання, таких як проєктна діяльність, групові роботи в віртуальному середовищі, обговорення в чатах і форумах, що сприяє активному залученню студентів у освітній процес. Четвертий аспект – це самостійна робота студентів. Вони повинні більше часу приділяти самостійній роботі з науковою літературою, статистичними даними, таблицями, графіками, діаграмами. П'ятий аспект стосується оцінювання знань і навичок студентів в умовах дистанційного навчання. Воно може бути складнішим, тому необхідно розробити нові критерії оцінювання, котрі врахують специфіку онлайн-формату, наприклад, використання тестів, презентацій та інших форм контролю.

Технічне й програмне забезпечення /обладнання: вивчення курсу передбачає використання сучасних прикладних програм і застосунків: Windows 7-11, Google Chrome, MS Office 2010-2018; OpenOffice.org (11); Google classroom, Google meet, Zoom; доступ до інституційного репозитарію бібліотеки університету.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: соціологія, людина, особистість, громадянин, держава, країна, соціальна мобільність, стратифікація суспільства.

Структура залікових кредитів курсу

Денна форма навчання

Змістові модулі / Теми	Всього	Ауд. зан.	Кількість годин, відведених на:		
			лекції	практичні заняття	СРС
Змістовий модуль 1. Вступ до соціології					
Тема 1. Предмет, структура та функції соціології	16	6	4	2	10
Тема 2. Історичний розвиток соціологічної думки	16	8	2	6	8

Тема 3. Розвиток соціологічної думки в Україні	12	4	2	2	8
Разом у змістовому модулі 1	44	18	8	10	26
Змістовий модуль 2. Суспільство як соціальна система					
Тема 4. Соціальна структура, соціальна стратифікація та соціальна мобільність	16	6	4	2	10
Тема 5. Соціальні та галузеві соціологічні теорії. Соціологія особистості.	12	4	2	2	8
Тема 6. Соціологія молоді. Соціологія сім'ї. Соціологія управління. Етносоціологія.	10	2	-	2	8
Тема 7. Соціологія освіти, культури, управління, політики	12	4	2	2	8
Разом у змістовому модулі 2	50	16	8	8	34
Змістовий модуль 3. Методика та техніка соціологічного дослідження					
Тема 8. Організація та проведення соціологічного дослідження	14	6	2	4	8
Тема 9. Якісні дослідження в сучасній соціології	12	4	2	2	8
Разом у змістовому модулі 3	26	10	4	6	16
Всього:	120	44	20	24	76

Заочна форма навчання

Змістові модулі / Теми	Всього	Ауд. зан.	Кількість годин, відведених на:		
			Лекції	практичних заняття	СРС
Змістовий модуль 1. Вступ до соціології					
Тема 1. Предмет, структура та функції соціології	14	4	2	2	10
Тема 2. Історичний розвиток соціологічної думки	14	2	2		12
Тема 3. Розвиток соціологічної думки в Україні	12				12
Разом у змістовому модулі 1	40	6	4	2	34
Змістовий модуль 2. Суспільство як соціальна система					
Тема 4. Соціальна структура, соціальна стратифікація та соціальна мобільність	14	2			12

Тема 5. Соціальні та галузеві соціологічні теорії. Соціологія особистості	14	2		2	12
Тема 6. Соціологія молоді. Соціологія сім'ї. Соціологія управління. Етносоціологія.	12				12
Тема 7. Соціологія освіти, науки, культури, управління	14	2		2	12
Разом у змістовому модулі 2	54	6		4	48
Змістовий модуль 3. Методика та техніка соціологічного дослідження					
Тема 8. Організація та проведення соціологічного дослідження	12				14
Тема 9. Якісні дослідження в сучасній соціології	14				14
Разом у змістовому модулі 3	26				26
Всього:	120	12	4	6	110

Зміст лекційного курсу

№	Перелік змістових модулів, тем лекцій, їх анотації.	К.год д.ф.н	з.ф.н.
1	Змістовий модуль 1. Вступ до соціології Тема 1. Предмет, структура та функції соціології 1. Поняття, сутність і зміст соціології. 2. Об'єкт, предмет, категорії соціології. 3. Сутність, зміст і класифікація соціологічних законів. 4. Роль соціології в суспільстві, її функції та завдання.	4	2
2.	Тема 2. Історичний розвиток соціологічної думки 1. Протосоціологія. 2. Соціологічна думка Західної Європи ХІХ–ХХ ст. 3. Соціологія О. Конта. 4. Виникнення та розвиток натуралістичного напрямку в соціології ХІХ ст. Соціальна теорія марксизму. 5. Психологічний напрям у соціології ХІХ – поч. ХХ ст. 6. Емпіричні соціальні дослідження кінця ХІХ – поч. ХХ ст. 7. Німецька формальна соціологія кінця ХІХ – поч. ХХ ст. М. Вебер і теорія соціальної дії. 8. Французька та італійська соціологічна думка ХІХ–ХХ ст. Соціологічна концепція Е. Дюркгейма.	2	2
3.	Тема 3. Розвиток соціологічної думки в Україні 1. Соціологія сім'ї як наука: об'єкт, предмет, сутність і основні категорії. Основні функції сім'ї в суспільстві.	2	-

	<p>2. Сучасний стан і тенденції розвитку сучасної сім'ї в Україні.</p> <p>3. Об'єкт і предмет етносоціології. Методологічні підходи до вивчення етнічних спільнот. Міжнаціональні конфлікти.</p>		
4–5.	<p>Змістовий модуль 2. Суспільство як соціальна система Тема 4–5. Соціальна структура, соціальна стратифікація та соціальна мобільність</p> <p>1. Поняття традиційного, індустріального та постіндустріального суспільства.</p> <p>2. Сутність формаційного та цивілізаційного підходів до вивчення суспільного життя.</p> <p>3. Характеристика основних теорій суспільного розвитку.</p> <p>4. Соціальна стратифікація, її системи. Соціальна нерівність – основа стратифікації.</p> <p>5. Характеристика основних концепцій соціальної структури суспільства. Соціальна структура українського суспільства.</p> <p>6. Соціальна мобільність – форма відтворення соціальної структури суспільства. Теорія соціальної мобільності П. Сорокіна.</p>	4	-
6.	<p>Тема 6. Соціальні та галузеві соціологічні теорії. Соціологія особистості</p> <p>1. Людина як суб'єкт соціальних відносин. Поняття «людина» та «особистість»: сутність, мікро- та макросоціологічні концепції особистості.</p> <p>2. Структура, розвиток і життєвий шлях особистості. Шляхи взаємодії особистості з суспільством.</p> <p>3. Сутність процесу соціалізації. Характеристика сучасних моделей соціалізації. Соціальний контроль.</p> <p>4. Причини та види девіантної поведінки.</p>	2	-
7.	<p>Тема 7. Соціологія освіти, культури, управління, політики</p> <p>1. Освіта як інститут соціалізації та самореалізації людини. Соціологія освіти як наука: об'єкт, предмет і сутність її складових.</p> <p>2. Соціологія культури як наука: предмет, об'єкт, основні напрями досліджень. Поняття та функції культури як соціального явища. Характерні риси елементів, форм і видів культури.</p> <p>3. Соціологія управління як наука: предмет, об'єкт, сутність і зміст. Генеза та еволюція соціології управління. Технологічні засади соціології управління.</p>	2	-

	4. Політика як соціальне явище. Соціологія політики як наука: об'єкт, предмет, сутність і наукові категорії.		
8–9.	Змістовий модуль 3. Методика та техніка соціологічного дослідження Тема 8–9. Організація та проведення соціологічного дослідження. Якісні дослідження в сучасній соціології 1. Соціологічне дослідження: поняття, етапи, види. Соціальний моніторинг. 2. Програма соціологічного дослідження. Робочий план дослідника. Вибірка. 3. Основні методи збирання соціологічної інформації. 4. Аналіз соціологічної інформації та її надійність. Обробка й аналіз первинної інформації. 5. Інтерпретація соціологічних даних.	4	-
	Всього	20	4

Зміст лабораторних, практичних занять

Тема занять	К.год д.ф.н	з.ф. н
Змістовий модуль 1. Вступ до соціології Тема 1. Предмет, структура та функції соціології 1. Поняття, сутність і зміст соціології. 2. Об'єкт, предмет, категорії соціології. 3. Сутність, зміст і класифікація соціологічних законів. 4. Роль соціології в суспільстві, її функції та завдання.	2	2
Тема 2–4. Історичний розвиток соціологічної думки 1. Протосоціологія. 2. Соціологічна думка Західної Європи XIX–XX ст. 3. Соціологія О. Конта. 4. Виникнення та розвиток натуралістичного напрямку в соціології XIX ст. Соціальна теорія марксизму. 5. Психологічний напрям у соціології XIX – поч. XX ст. 6. Емпіричні соціальні дослідження кінця XIX – поч. XX ст. 7. Німецька формальна соціологія кінця XIX – поч. XX ст. М. Вебер і теорія соціальної дії. 8. Французька та італійська соціологічна думка XIX–XX ст. Соціологічна концепція Е. Дюркгейма.	8	-
Змістовий модуль 2. Суспільство як соціальна система		
Тема 5. Соціальна структура, соціальна стратифікація та соціальна мобільність 1. Поняття традиційного, індустріального та постіндустріального суспільства.	2	-

<ol style="list-style-type: none"> 2. Сутність формаційного та цивілізаційного підходів до вивчення суспільного життя. 3. Характеристика основних теорій суспільного розвитку. 4. Соціальна стратифікація, її системи. Соціальна нерівність – основа стратифікації. 5. Характеристика основних концепцій соціальної структури суспільства. Соціальна структура українського суспільства. 6. Соціальна мобільність – форма відтворення соціальної структури суспільства. Теорія соціальної мобільності П. Сорокіна. 		
<p>Тема 6. Соціальні та галузеві соціологічні теорії. Соціологія особистості.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Людина як суб'єкт соціальних відносин. Поняття «людина» та «особистість: сутність, мікро- та макросоціологічні концепції особистості. 2. Структура, розвиток і життєвий шлях особистості. Шляхи взаємодії особистості з суспільством. 3. Сутність процесу соціалізації. Характеристика сучасних моделей соціалізації. Соціальний контроль. 4. Причини та види девіантної поведінки. 	2	2
<p>Тема 7. Соціологія молоді. Соціологія сім'ї. Етносоціологія</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вік і суспільство. Проблеми соціальної геронтології. Соціологічні напрями вікової дискримінації «(ейджизму»). 2. Молодь у соціологічному контексті. Трактуювання вікових категорій. 3. Соціологія сім'ї як наука: об'єкт, предмет, сутність і основні категорії. Основні функції сім'ї в суспільстві. 4. Сучасний стан і тенденції розвитку сучасної сім'ї в Україні. 5. Об'єкт і предмет етносоціології. Методологічні підходи до вивчення етнічних спільнот. Міжнаціональні конфлікти. 	2	-
<p>Тема 8. Соціологія освіти, культури, управління, політики</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Освіта як інститут соціалізації та самореалізації людини. Соціологія освіти як наука: об'єкт, предмет і сутність її складових. 2. Соціологія культури як наука: предмет, об'єкт, основні напрями досліджень. Поняття та функції культури як соціального явища. Характерні риси елементів, форм і видів культури. 3. Соціологія управління як наука: предмет, об'єкт, сутність і зміст. Генеза та еволюція соціології управління. Технологічні засади соціології управління. 	2	2

4. Політика як соціальне явище. Соціологія політики як наука: об'єкт, предмет, сутність і наукові категорії.		
Змістовий модуль 3. Методика та техніка соціологічного дослідження		
Тема 9. Організація та проведення соціологічного дослідження	6	-
1. Соціологічне дослідження: поняття, етапи, види. Соціальний моніторинг. 2. Програма соціологічного дослідження. Робочий план дослідника. Вибірка. 3. Основні методи збирання соціологічної інформації. 4. Аналіз соціологічної інформації та її надійність. Обробка й аналіз первинної інформації. 5. Інтерпретація соціологічних даних.		
Усього	24	6

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти (76/110 год.)

Написання доповідей та рефератів за такими темами:

1. Соціальна структура сучасного українського суспільства.
2. Соціальні нерівності.
3. Маргінальність.
4. Реформування суспільства та еволюція типів особистості.
5. Цінності та норми: їх роль у процесі виховання.
6. Типи та причини девіантної поведінки.
7. Співвідношення біологічного та соціального в формуванні особистості. Соціологія в системі суспільних і гуманітарних наук.
8. Структура та рівні соціологічного знання.
9. Становлення та розвиток класичної соціології.
10. Соціологічні ідеї представників української суспільної думки другої половини ХІХ – початку ХХ ст.
11. Українська соціологія сьогодні: стан, проблеми та перспективи.
12. Соціологічна концепція Е. Дюркгейма.
13. Соціологічні погляди М. Ковалевського.
14. Теорія соціокультурної динаміки П. Сорокіна.
15. «Розуміюча» соціологія М. Вебера: основні тези та місце в системі суспільного знання.
16. Функціоналізм Т. Парсонса та Р. Мертона.
17. Дев'ять тез Е. Гіденса щодо майбутнього розвитку соціології: сутність, характеристика.
18. Соціальні групи як об'єкти та суб'єкти соціальних взаємовідносин.
19. Соціальна структура суспільства: параметри, характеристики, елементи.
20. Рівень престижності професії педагога та перспективи його змін.
21. Причини та вияви дисфункцій соціальних інститутів.
22. Трансформація системи соціальних інститутів у сучасній Україні.

23. Особливості соціологічного аналізу особистості.
24. Особистість у системі соціальних зв'язків і відносин.
25. Роль соціалізації в становленні особистості.
26. Соціальний статус і система соціально-функціональних ролей особистості.
27. Вплив цінностей особистості на її соціальну активність.
28. Соціальна типологія особистості.
29. Прикладні дослідження соціології економіки. Організація соціально-економічних досліджень.
30. Поняття культури та його еволюція в ХХ ст.
31. Сучасна «масова культура» та її вплив на свідомість і формування естетичних смаків у людини.
32. Кризові явища у вітчизняній культурі як соціальний феномен.
33. Наука та культура як найважливіші компоненти духовного життя суспільства.
34. Теорія політичного поля П. Бурдьє.
35. Соціологія молоді як спеціальна соціологічна теорія.
36. Девіантна поведінка молоді як об'єкт соціологічного дослідження.
37. Державна молодіжна політика та соціологія молоді: особливості та напрями взаємодії.
38. Молодіжна субкультура: поняття, напрями досліджень.
39. Особливості соціологічних досліджень шлюбу та сім'ї в Україні.
40. Альтернативи шлюбу та сім'ї в сучасному світі.
41. Соціологія релігії як спеціальна соціологічна теорія.
42. Релігія як фактор комунікативної спільності та національного життя.
43. Роль секуляризації в трансформації соціальної структури.
44. Процес секуляризації українського суспільства та шляхи його осмислення.
45. Основні напрями гендерної дискримінації в українському суспільстві.
46. Історія феміністської думки в Україні.
47. Сучасні стереотипи маскулінності та фемінності в молоді.
48. Вплив глобалізації на стан здоров'я населення.
49. Проблема евтаназії з соціологічної точки зору.
50. Соціальні гарантії та безробіття в умовах ринку праці.

Перелік питань для підсумкового контролю

1. Що вивчає соціологія? Предмет соціології.
2. Місце соціології в системі наук про суспільство (демографія, психологія, історія, соціальна філософія, антропологія тощо).
3. Пізнавальні та прикладні функції (завдання) соціології: описання, пояснення, прогнозування, соціальна технологія.
4. Структура системи соціологічного знання: макросоціологія та мікросоціологія, теоретична та емпірична, фундаментальна та прикладна наука, загальна соціологічна теорія та спеціальні соціологічні дисципліни.
5. Навіщо потрібна соціологія в сучасному суспільстві?
6. Суспільство як надіндивідуальна колективна цілісність.

7. Суспільство як сукупність взаємодіючих індивідів.
8. Етапи розвитку соціології.
9. Поняття суспільства та його системні характеристики.
10. Структурно-функціональна соціологічна модель суспільства та її риси.
11. Соціологічна концепція суспільства марксизму: її здобутки та критика.
12. Конфліктна соціологічна модель суспільства та її риси.
13. Історичні та сучасні типи суспільства.
14. Поняття соціальної структури та її компоненти.
15. Поняття соціальної групи, її функції та різновиди.
16. Поняття соціального статусу та ролі. Рольовий набір і міжрольові конфлікти.
17. Поняття, фактори та форми соціальної стратифікації.
18. Історичні системи соціальної стратифікації.
19. Сутність і типи соціальної мобільності.
20. Поняття та фактори утворення соціальних класів. Соціальні класи в сучасних суспільствах.
21. Моделі формування соціально-економічного статусу в сучасних суспільствах.
22. Поняття особистості.
23. Особливості соціологічного аналізу особистості.
24. Соціальні типи особистості.
25. Соціалізація особистості: сутність, агенти, етапи.
26. Соціальний статус і соціальні ролі особистості.
27. Соціальні регулятори діяльності та проблеми девіантної поведінки.
28. Предмет, категорії та основні аспекти соціології освіти.
29. Сутність, механізм і основні функції соціального управління.
30. Предмет, категорії та основні аспекти соціології праці.
31. Релігія як соціальне явище.
32. Сутність соціології молоді.
33. Сім'я як об'єкт соціологічного вивчення.
34. Конкретно-соціологічне дослідження: поняття, етапи, види.
35. Методи збору соціологічної інформації.

Система поточного та підсумкового оцінювання навчальних досягнень студентів (критерії оцінювання та шкала оцінювання)

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни визначається на основі середньозваженого бала за національною шкалою та виставляється в відомість обліку успішності та ІНПС (заліковій книжці) за двома шкалами оцінювання: національною та ESTS.

Підсумкова оцінка складається з розрахунку 100 балів. Підсумкова оцінка курсу навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточний контроль (оцінка рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час практичних занять та виконання самостійної роботи) та підсумковий контроль за результатами заліку.

Остаточна оцінка рівня знань складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 75 балів (максимально 5 за кожне практичне та лабораторне заняття (сумарно 60 балів) та 25 за самостійну роботу студента) та рейтингу з атестації (залік) – 15 балів.

Поточний та проміжний контроль						Самостійна робота студента	Підсумковий контроль (залік)	Сума						
Модуль 1						25	15	100						
С 1	С 2	Л1	Л2	Л3										
5	5	5	5	5										
Модуль 2						25	15	100						
					С 3				С 4	С 5	Л4	Л5	Л6	Л7
					5				5	5	5	5	5	5

*С1, 2... – Практичне заняття 1, 2...

Л1, Л2... – Лабораторне заняття 1, 2...

Поточний контроль рівня знань студентів передбачає перевірку рівня підготовленості студента з теми. Поточний контроль здійснюється за напрямками:

- контроль за систематичністю й активністю роботи на практичних заняттях;
- контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза межами аудиторних занять.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється в кінці семестру в формі заліку за підсумками роботи з курсу.

При оцінюванні рівня знань студента аналізу підлягають:

- **характеристики відповіді:** цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- **якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу):** осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість;
- **рівень володіння розумовими операціями:** вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- **досвід творчої діяльності:** уміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- **самостійна робота:** робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, уміння добувати інформацію з різноманітних джерел (нормативні, програмові, преса), робота з комп'ютерною технікою, системою Internet.

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх;

- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;

- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;

- отримати індивідуальні консультації в викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;

- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;

- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 60 балів.

Політика щодо дедлайнів і перескладання.

Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж двох тижнів після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності.

Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка».

Політика щодо викладання.

Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни

Оцінка ECTS	Середньо-зважений бал, що формує інтервальну шкалу	Сума балів за 100 бальною шкалою	Національна оцінка	Критерії
-------------	--	----------------------------------	--------------------	----------

A	4,51-5,00	90-100	5	Зараховано	Студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Уміє реалізувати теоретичні положення дисципліни в практичних розрахунках, аналізувати та співставляти дані об'єктів діяльності фахівця на основі набутих із даної та суміжних дисциплін знань і умінь. Знає сучасні технології та методи розрахунків із даної дисципліни. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань проявив вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включатись у дискусії, може відстоювати власну позицію в питаннях і рішеннях, що розглядаються. Зменшення 100-балової оцінки може бути пов'язане з недостатнім розкриттям питань, що стосується дисципліни, яка вивчається, але виходить за рамки
	5,00	100		<p><i>Відмінно</i> – високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями.</p>	
	4,95	99			
	4,90	98			
	4,85	97			
	4,80	96			
	4,75	95			
	4,70	94			
	4,65	93			
	4,60	92			
	4,55	91			
	4,51	90			

					об'єму матеріалу, передбаченого силабусом навчальної дисципліни, або студент проявляє невпевненість у тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
В	4,01-4,50	82-89	4	<i>Добре</i> – достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження.	Студент демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Уміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань і поясненні прийнятих рішень, дає вичерпні пояснення
	4,50	89			
	4,43	88			
	4,36	87			
	4,29	86			
	4,22	85			
	4,15	84			
	4,08	83			
	4,01	82			

С	3,50-4,00	74-81	4	<i>Добре</i> – середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом і готовності до оперування набутими вміннями й навичками. матеріалом і готовності до оперування набутими вміннями й навичками.	Студент у загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідає програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати при вирішенні типових практичних завдань, але допускає окремі неточності. Уміє пояснити основні положення виконаних завдань. Помилки в відповідях не є системними. Знає характеристики основних положень, що мають визначальне значення при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань і поясненні прийнятих рішень, в межах дисципліни, що вивчається.
	4,00	81			
	3,90	80			
	3,84	79			
	3,76	78			
	3,67	77			
	3,59	76			
	3,51	75			
3,50	74				

D	2,83-3,43	64-73	3	<i>Задовільно – середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками.</i>	Студент засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядались із викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усунути за допомогою викладача
	3,43	73			
	3,36	72			
	3,29	71			
	3,22	70			
	3,15	69			
	3,07	68			
	3,01	67			
	3,00	66			
	2,92	65			
	2,83	64			

E	2,51-2,75	60-63	3	Задовільно – рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього.	Студент має певні знання, передбачені в програмі дисципліни, володіє основними положеннями, що вивчаються на рівні, який визначається як мінімально допустимий. 3 використанням основних теоретичних положень, студент із труднощами пояснює правила вирішення практичних завдань дисципліни. Виконання практичних (індивідуальних, контрольних) завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків із іншими дисциплінами.
	2,75	63			
	2,67	62			
	2,59	61			
	2,51	60			
FX	2,00-2,5	35-59	2	Не зараховано Незадовільно – низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять із дисципліни.	Студент може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни студент виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни в студента відсутні.

F	0,00-1,99	1-34	2	<p>Незадовільно – низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни.</p>	<p>Студент повністю не виконав вимог програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними.</p>
---	-----------	------	---	---	---

Політика курсу

Академічна доброчесність.

Викладання та засвоєння ОК передбачає:

- *сталу волю до сумлінної інтелектуальної праці, орієнтованої на пошук істини та суспільне благо;*
- *суворе дотримання принципів інтелектуальної власності;*
- *підпорядкування своїх дій виключно вимогам та логіці неупередженого наукового дослідження, а не особистим інтересам чи соціальній кон'юнктурі;*
- *здатність брати на себе відповідальність за процес та результати дослідження, не фальшувати та не симулювати їх;*
- *суворо дотримуватися прав інтелектуальної власності та наукового пріоритету;*
- *не припускати плагіату: усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату та допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями, які не повинні перевищувати 20-25%.*
- *сприяти утвердженню в науковому співтоваристві норм інтелектуальної відповідальності, чесності, сумління, високих теоретичних стандартів.*

Також очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату.

До всіх здобувачів освіти освітньої компоненти гарантується неупереджене ставлення та справедливе оцінювання результатів роботи. Високо цінується дотримання принципів академічної доброчесності. Навіть окремий випадок порушення академічної доброчесності є серйозним проступком, який може призвести до несправедливого перерозподілу оцінок і загального рейтингу студентів. Здобувачі, які проявили академічну нечесність під час виконання завдань (тестів) та контрольних заходів, притягуються до академічної

відповідальності – нульової оцінки для цього завдання з відповідним зниженням підсумкового балу.

За порушення академічної доброчесності в процесі вивчення курсу здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (тестування, контрольна робота);
- повторне проходження курсу.

Відвідування занять.

Відвідування лекційних занять є важливою складовою навчання та добровільним вибором здобувача вищої освіти. Лекційні та практичні заняття проводяться згідно з розкладом і рекомендованим є їх повне відвідування усіма здобувачами, не враховуючи об'єктивні причини відсутності, про які завчасно має попереджуватися викладач. Результати виконання завдань до практичних занять чи опрацювання питань лекційного курсу (за умов самостійного вивчення) мають бути представлені викладачу на перевірку відповідно до розкладу занять особисто під час їх проведення чи в режимі online, але не пізніше ніж до наступного практичного чи лекційного заняття. Також здобувачі вищої освіти в обов'язковому порядку мають дотримуватися всі строків визначених для виконання всіх видів робіт, які передбачено курсом.

Матеріали самостійно опрацьованих лекцій (тезисний конспект) і практичних робіт мають бути надіслані в Google Classroom курсу чи на e-mail, Viber викладача.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Аблов А.Ф. Загальна соціологія: конспект лекцій. Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2019. 130 с.
2. Загальна соціологія: [хрестоматія] / упоряд., перекл. А.В. Фурман, В.С. Біскуп, О.С. Морщакова. Київ: Ліра, 2019. 354 с.
3. Заремський М. Соціологія: навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форми навчання вищих навчальних закладів. Глухів: РВВ ГНПУ імені Олександра Довженка. 2010. 59 с.
4. Козирєв М.П. Соціологія: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 440 с.
5. Козирєв М.П. Соціологія: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 656 с.
6. Козловець Є.А. Соціологія: словник термінів і понять. Київ: Кондор, 2016. 327 с.
7. Соціологія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І. Докаша. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
8. Соціологія: підручник для студентів вищих навч. закл. / за ред. В.І. Вахнич, В.Г. Кремень, М.І. Горлач та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 808 с.
9. Соціологія: теорії середнього рівня: навчальний посібник / за ред. Ю.Ф. Пачковського. Київ: Каравела, 2020. 356 с.

10. Толстов І.В., Даніл'ян В.О. Соціологія: навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2018. 284 с.

Додаткова

1. Еліта: витоки, сутність, перспектива: монографія / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн, С.В. Пролєєв, О.О. Шморгун, С.В. Курбатов, М.В. Липин, А.А. Машталер, Г.В. Ільїна, О.О. Шморгун, Л.І. Ткаченко; НАПН України, Ін-т обдар. дитини. Київ, 2011. 527 с.
2. Загальна соціологія: конспект лекцій / М.П. Лукашевич. Київ: ІПК ДСЗУ, 2015. 104 с.
3. Курчаба Т. Соціологія: навч.-метод. посібник. Львів: ПП Сорока Т.Б., 2015. 183 с.
4. Масальський В.І. Соціологія у конспективному викладенні: навчальний посібник до занять та модульного контролю знань студентів несоціологічного фаху. 2-е вид., доопрацьоване. Донецьк, 2010. 317 с.
5. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження: курс лекцій. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2017. 320 с.
6. Підходи до класового аналізу: колективна монографія / за ред. Е.О. Райта. Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. 287 с.
7. Соціологія міста: навчальний посібник / Л.В. Малес, В.В. Серєда, М.О.Соболевська, Ю.Г.Сорока та ін.; за заг. ред. О.К. Міхеєвої, Донецьк: Ноулідж, 2010. 360 с.
8. Соціологія: навчальний посібник / В.І. Докаш, С.С. Яремчук, С.Ю. Ципко та ін. Чернівецький національний університет: 2011. 360 с.
9. Соціологія культури: навчальний посіб. / І.К. Покуліта; Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». Київ: Арістей, 2011. 135 с.
10. Федорова І.В. Соціологія. Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 Економіка. Одеса: ОДАУ, 2021. 24 с.